

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי חיים"

ותלמד
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שבונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני

עשתי"ת

יום כיפור

בקשה:

נא לשלוח לכמה שיותר
אנשים כדי שיגיע הלכות
אלו לבתי בני ישראל,
לתועלת הציבור, וכך יש
לכם יד בהפצת תורה
ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד
גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"תוספי תוספי"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

239

דיני עשיית - יום הכיפורים | שבת שובה תשפ"ב

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

כיסוי הדם

- ח. נוהגים השוחטים כשבאים אליהם איש נכבד, מכבדים אותו במצות כיסוי הדם, והמכסה מברך אקב"ו 'על כיסוי דם בעפר' (מ"א תר"ד ס"ח).
- ט. הדין הוא, חיה ששכיח בהם טריפות צריכים לבדוק החיה לטריפות לפני שמקיימים בו כיסוי הדם כדי שלא יהיה ברכה לבטלה (ש"ע י"ד סי' כ"ח ס"כ). בעוף שלא שכיח בהם טריפות אפשר לקיים כיסוי הדם מיד אחרי בדיקת הסכין.
- י. בזמננו ששכיח הרבה טריפות בעופות ולכן השחיטות המהודרות בודקים כל עוף לטריפות, א"כ לכאורה צריכים לבדוק העופות לפני שמקיימים בו כיסוי הדם כדין חיה. אלא שבמקומות שאין בודקים העופות מיד במקום הרי סמכינן ארוב שאין טריפות ומברכים כמו שמברכים על השחיטה תחלה בלי בדיקה שהרי סוכמים ארוב שהרי א"א אחרת.
- יא. אבל כששוחטים העוף במקום ובאותו מעמד אחרי מריסת העופות בודקים אותו לטריפות [וכמו שיש בכמה מקומות בירושלים כגון בבית יעקב הישן של העדה"ח] היו צריכים לכסות הדם רק אחרי שבדקו העוף ומצאו כשר (ש"ת חוקי חיים ח"א סי' ט).
- יב. אם מכסים כמה עופות יחד אפשר לכתחילה לברך בלי בדיקה לטריפות מאחר שיתכן שבין העופות יש ודאי עוף כשר (כ"ק מרן גאב"ד ירושלים, שם).

טרפה

- יג. אם עשה כפרות ונמצא העוף טרפה, אין צריך לקיים מנהג כפרות עוד הפעם שהרי כבר נעשה הכפרה כי עיקר הכפרה ע"י שנותן תמורת הכפרה לעניים (א"א בוטשאטש מהדו"ת ס"א).
- יד. במקום ששוחטים העופות במקום עשיית הכפרות ולוקחים העופות לעצמם לאכול או שנותנים העופות ישיר למשפחות עניים המסתובבים במקום [כמו שמצינו בירושלים בבית יעקב הישן] נחלקו מורי רובותי איך הדין בנמצא טרפה, האם הם מחויבים ליתן עוף שניה לכפרה, מו"ר הגר"מ בראנדסדארפער זצ"ל ס"ל דכיון דלא צריכים לעשות כפרה שנית אינם צריכים ליתן לו עוף אחר דעיקר תשלום על קיום המנהג, ומו"ר הגר"מ בלויא זצ"ל ס"ל דודאי צריכים ליתן לו שני כיון דהוא שילם מחיר מלא כדי לקבל עוף כשר כדי לפדות ולאכול או לתתו בידים לעניים.

ערב יוהכ"פ

מצות אכילה

טו. מצוה לאכול בערב יוהכ"פ ולהרבות בסעודה (ש"ע תר"ד ס"א), וגם שתיה נכללת במצוה (מ"ב סוף סק"א), ורוב פוסקים נוקטים דגם נשים נכללות במצוה זו.

טז. נחלקו אם מצוה זו גם חל בליל ערב יוהכ"פ, ו"א שגם חל בלילה (מג"א סק"א בשם הש"ה) ו"א דמצוה זו מתחיל רק ביום (ביאור הגר"א ויד אפרים).

אבינו מלכנו במנחה

יז. אין אומרים אבינו מלכנו בתפילת מנחה בערב יוהכ"פ (רמ"א סי' תר"ד ס"ב).

טבילה

- יח. נוהגין רוב כלל ישראל, אנשים ונערים לטבול במקוה בערב יוהכ"פ (טור או"ח סי' תר"ו), ו"א משום טומאה (רמ"א שם ס"ד), ו"א משום תשובה (מג"א).
- יט. חציצה. מדקדקין בטבילה זו משום חציצה יותר מבשאר טבילות, ולכן יטול צפרני ידיו ורגליו לפני הטבילה [של רגליו עדיף ליטלם יום קודם (ש"ע או"ח סי' ר"ט)], וינקה מתחת הציפורניים, וצריך לצחצח שיניים וירחוץ כל גופו במים חמים לפני הטבילה (מטה אפרים סי"ב).

תשובה

בין אדם לחבירו

א. עבירות שבין אדם לחבירו אין יוהכ"פ מכפר עד שיפייסנו (ש"ע תר"ו ס"א), וזה כולל הוריו, רבותיו, אשתו [בעלה], אחיו ואחותו, חבריו, שכניו, ובפרט שונאיו, ורבים מקפידים לבקש מחילה מאוהביו אשר כמעט ולא פגעו בהם, אבל אנשים שיש להם סכסוך ומריבות עמהם שוכחים מלבקש מהם מחילה, ובימים אלו יש לחשב ממי באמת צריך לבקש מחילה.

לא ידע שחטא

ב. נחלקו הפוסקים איך להתנהג כשאדם אשר חטא נגדו אינו יודע מזה, האם צריך להודיעו שחטא נגדו ואז לבקש מחילה ממנו, כגון שדיבר עליו לשון הרע והזיק מזה ואינו יודע שדיבר עליו ולכן צריך להודיע לו ואז לבקש מחילה (כ"כ החפץ חיים כלל ה' ס"ב), או שעדיף שלא יגלה לו היות שהוא אינו יודע, ואדרבה, ע"י בקשת מחילה יפגע ויצערו בו יותר בזה שמודיע לו (כך מקובל בשם הגר"י סלנטר, מועדים וזמנים ח"א סי' נ"ד), ולכן ס"ל דעדיף לבקש ממנו מחילה בכללות כנהוג שמבקשים זה מזה סליחה בלי לפרט את העבירה שעשה כנגדו.

מחילה בפה ולא בלב

ג. אם ביקש מחילה מחבירו ואמר שהוא מוחל ויודע שבלבו עדיין לא מחל נחלקו הפוסקים בדיו, ו"א דאינו מועיל דאע"פ דברים שבלב אינם דברים זה דוקא בדברים שעיקרם בפה, משא"כ במחילה שעיקרה בלב לא שייך דין זה (ש"ת רע"א סי' כ"ג ד"ה מ"ש מע"כ, חוט שני יו"כ"פ בשם החזו"א), ו"א שגם לענין זה קי"ל דדברים שבלב אינם דברים (זכרון אבן ציון עמ' תקמ"ב בשם הגר"ש מקלם וגליוני הש"ס קידושין מ"ט ע"ב).

כפרות

כפרות ללא השגחה

ד. יש מקומות בא"י שמסדרים לאנשים לעשות כפרות ברחוב ללא השגחה כלל [והמלצה על המוסד עצמו שהם ראויים לקבל צדקה אפילו מרב חשוב אינו מהווה השגחה לכפרות], ויש בזה כמה מכשולות, בין דמשתמשים באותו עוף כמה פעמים בכמה נקודות של עשיית כפרות [והמג"א התייר עוף א' לכמה בני"א בבת אחת לא בזה אחר זה], ובין שהעופות נשארים בחום היום ללא אכילה ושתייה ומתים לפני השחיטה, וגם לרוב הם מחזירים העופות למשק מאיפה שהם לקחו אותם, ואפילו אם הם מגיעים בסוף לשחיטה לרוב זה רק אחרי יוהכ"פ ובוזה אינם יוצאים מנהג כפרות (חוט שני יוהכ"פ עמ' צ"ה), וגם אין העופות מגיעות לידי עניים (היכל הוראה ח"א הוראה ע"ז), ולכן אולי ידי צדקה יצאו, אבל ידי מנהג כפרות לא יצאו.

מעוברת

- ה. יש שלוקחים למעוברת שני תרנגולות ותרנגול אחד (מ"ב תר"ה סק"ג).
- ו. אם יודעים מין העובר ע"י אולטרה סאונד, נחלקו הפוסקים אם אפשר לסמוך ע"ז לגבי כפרות ולא להצטרך לקחת ג' עופות, ו"א דאפשר לסמוך ע"ז (מו"ר בש"ת קנה בשם ח"ב סי' כ'), ו"א דא"א לסמוך ע"ז דלפעמים טועים (בעל מנח"י שם בהג"ה).
- ז. מעוברת לפני ארבעים יום להריונה, ו"א דאינה צריכה לעשות כפרה לעוברת (בעל שבט הלוי, קובץ מבית הלוי ח"ב עמ' י"ז), ו"א דראוי לעשות (ש"ת שבט הקהתי ח"ב סי' קצ"ח, הגר"ח קנייבסקי תורת המועדים סק"ד אות ג').

כ. ט' קבין. מי שקשה לו הטבילה כגון חולה או זקן, יכול לשפוך עליו ט' קבין (רמ"א שם) ממים שאובים (מ"ב סי' פ"ח סק"ד). שיעור ט' קבין, לדעת החו"א הוא 21.6 ליטר, ולדעת הגר"ח נאה הוא 12.5 ליטר.

כא. ט קבין ע"י מקלחת [shower]. כמה פוסקים ס"ל שכשצריכים לסמוך על היתר ט' קבין, בזמנינו אפשר לסמוך על ט' קבין ע"י עמידה תחת מקלחת, ועדיף שיפתח הברז אחר שכבר עומד תחת המקלחת (ש"ת מנחת יצחק ח"ד סי' כ"א), וכן יקפיד שהמים יזרום בזרימה חזקה ולא רק בטפטוף (ש"ת שבט הלוי ח"א סי' כ"ד).

הדלקת נרות

כב. הדלקת נרות ביום הכיפורים הוא משום מנהג ולא משום עיקר הדין (ש"ע סי' תר"י), ומ"מ המנהג הפשוט בכל המקומות הוא להדליק, ואשה כשמדליקה הנרות הרי היא מקבלת קדושת היום הזה, ולכן יש לה להסיר הנעליים לפני ההדלקה, אם שלא שמתנה אחרת.

כג. ברכה. המנהג הוא שמברכים על הדלקת נרות של יום הכיפורים (רמ"א סי' תר"י ס"ב), ואומרים אקב"ו וצונו 'להדליק נר של יום הכיפורים' [ואע"פ בדרך כלל אין מברכים על מנהגים, מ"מ כיון שיש על הדלקה שם חפצא של מצוה בכל שבת ויו"ט, מנהג כזה יכולין לברך עליו ע"פ המבואר בראשונים (קונטרס ענינא דיומא, החתן צבי לאנגער נ"י) ולפי הגר"א אכן אין מברכין משום שהוא מנהג (שער הציון שם סק"ה, מעשה רב סי' ר"א)].

כד. ברכת שהחינו. נוהגות הנשים לברך 'שהחינו' בשעת הדלקת נרות ואחרי ברכתך, ואז אין להן לברך שנית בבית הכנסת עם הציבור אלא לענות 'אמן' (שעה"צ תר"ט סק"ז).

כה. חוץ מהנ"ל חייב גם להדליק 'נר חיים' בחדר שינה של איש ואשה כשהבעל נמצא בעיר (רמ"א סי' א), ושיאיר כל הלילה (שלחן גבוה אות א', שפ"א פסחים נ"ג ע"ב ד"ה גמ) ומנורת שבת לא מועיל לענין זה מאחר שאפשר לסגור, וכן ילדים נשואים המתארחים בבית הוריהם ידליקו נר חיים בחדרם כשישנים איש ואשה בחדר.

תפלת זכה

כו. נתקן לומר תפלת זכה בערב יוה"כ"פ ובתוכו וידוי לעבירות שבין אדם למקום, וגם נוסח שעל ידו מוחלים כל אדם בעניניו בין אדם לחבירו חוץ ממזון שעתידיים לתבוע ע"פ דין, וראוי להקפיד לאומרו בפרט הקטע הנוגע לבין אדם לחבירו.

כז. גם נשים יקפידו לומר לכל הפחות קטע זה שעל ידו מוחלים בדברים שבין אשה לחבירתה.

צום יוה"כ"פ

מעוברת ומינקת

כח. עוברות ומניקות מתענות ומשלימות ביוה"כ"פ (ש"ע תר"ז סי"א) ואפילו בזמנינו שנחלשו הדורות ומקילים לפעמים בשאר תעניות אבל יוה"כ"פ לא. כט. אם יש חשש או איזה סיבה שחוששים אולי הצום יזיק לה או ימעט החלב באופן שזיק לילד, יש להתיעץ עם רב.

ל. מעוברת או מינקת שקשה לה לצום אלא אם כן תישאר במטה כל היום, מוטב שהבעל יתפלל בבית וישמור על הילדים כשאין ברירה אחרת, מלהתיר האשה לאכול.

לא. יולדת. יולדת תוך ג' ימים לא תתענה כלל, מג' עד ז' אם אמרה צריכה אני מאכילין אותה, מכאן ואילך הרי היא ככל אדם (ש"ע שם סי"ד), ומונים הג' ז' ימים מעת לעת (מ"ב סק"ג) מגמר הלידה (סי' ש"ל סק"א).

לב. מינקת. מינקת שאם תתענה לא יהיה לה מה להאכיל לתינוק, ואף פעם לא נותנת תחליף חלב, יש לה לשתות שיעורים וכיבואר (הגרש"א הליכות שלמה יוה"כ"פ פ"ו ס"ב).

שיעורי אכילה

לג. כשמאכילים את העוברות או את החולה מאכילים אותם מעט מעט כדי שלא יצטרף לשיעור, הלכך מאכילים אותו כשני שלישי ביצה בינונית, ומתינו זמן כדי שלא יצטרף לשיעור שהוא שיעור אכילת ארבע ביצים (ש"ע תר"ח ס"ז).

לד. בשיעורי זמנינו אפשר לאכול 30 סמ"ק [cc] של אוכל כל 9 דקות, והיינו להמתין מסוף אכילה עד תחילת אכילה הבא 9 דקות (חו"א סי' ל"ט סק"ח). פירוורים בין החניכים מצטרפים לשיעור (מ"ח מצוה ל' אות ב').

לה. קרקרי לחמית' של חברת 'אסם' [חיסה מלאה באריזה ירוקה בגודל כף יד בערך], מצאתי שאחד חצוי מהם עדיין פחות משיעור בריוח לפי הנפח שלהם, וממילא אלו שיש חשש שיצטרכו לכך, כדאי שיהיה להם מוכנים בבית במקרה שיהיו צריכים לזה.

חולה
לו. כל חולה יש להתיעץ עם רופאו אם יכול לצום או לא, ואז לקבל פסק מרב אם מותר או אסור לו לצום. כשחולה מקבל פסק שאסור לו לצום או שצריך לאכול או לשתות שיעורים, יקבל את הפסק באהבה ובשמחה של מצוה על קיום מצות "חזי בהם" שהוא לא פחות חשוב ממצות צום ביום הכיפורים, ואם מרגיש צער בזה שאוכל, יכוון שזה חלק מעניניו יום הכיפורים שצריך לאכול ביום הקדוש, אבל ח"ו לא לזלזל בזה ולסכן את נפשו.

שיעורי שתיה

לז. שיעור של שתיה הוא כמלא לוגמיו של אדם, ומשערין כל אחד לפי גודלו (מ"ב סק"א), ובשיעור דזמנינו באדם קטן הרי הוא 32 סמ"ק [cc], ובאדם בינוני 40 סמ"ק, ומשום שקשה לשער מיהו בינוני ומיהו גדול, ע"כ ישתדל להקפיד על שיעור 32 סמ"ק.

לח. כששותים שיעורים, מברך ברכה ראשונה על שתייתו הראשונה, ואח"כ שוב אינו מברך אפילו כשמפסיק כעשר דקות עד השתיה השנייה, אבל בהפסק של כמה שעות או ע"י יציאה מהבית, יש שוב לברך ברכה ראשונה, אבל אחריהם אינו מברך ברכה אחרונה (ש"ת מהרש"ם ח"ו סי' לח).

לט. אין שיעורי אכילה ושתיה מצטרפים יחד, ע"כ באותו 9 דקות יכולים לאכול פחות משיעור וגם לשתות פחות משיעור, אבל זה בתנאי שהוא צריך גם לאכול וגם לשתות, כי הרבה פעמים די אם רק שותים שיעורים ואז אין היתר גם לאכול.

מ. אפשר להכין כוס קטן של 'לחיים' המחזיק 32 סמ"ק, וכן 'איגלו' ice-[pop] קטן בדרך כלל זה פחות מהשיעור, ויש לבדוק לפי מה שרשום עליו.

מא. יש להכין השיעורים לפני יוה"כ"פ כדי שבקל יוכלו לאכלם, ובפרט לאשה אם אין בעלה אתה במשך היום, שיש להכין השיעורים לפני יו"כ שלא יהיו לה אח"כ שאלות בזה.

מב. אם צריכים לשתות שיעורים, כדאי לשתות משהו מתוק, כגון מיץ ענבים או תפוזים, כדי שהסוכר יתן כח, ולא יצטרך גם לאכול (הגרש"א, נשמת אברהם סי' תר"ב סק"א).

מג. עדיף להתחיל עם שיעורים. אדם חלש או חולה ויתכן שיצטרך לאכול או לשתות, עדיף להתחיל הצום עם שיעורים שלא יצטרך לאכול בסוף יותר משיעור (ש"ת א"מ ח"ד קכ"א, מועדים וזמנים ח"ח כ"א).

חולה האוכל ביום הכיפורים

מד. נטילת ידיים. חולה או מעוברת הצריכים לאכול ביום הכיפורים, ואוכלים פת צריכים ליטול ידיים לפני האכילה, ונטילים כל ידיהם כרגיל ולא רק עד סוף קשרי אצבעותיהם, אבל בנטילת ידיים אחר קימה מהמיטה, וכן לאחר יציאה מבית הכסא, אין נוטלים ידיים אלא עד קשרי אצבעותיו.

מה. קידוש. אע"פ שיש פוסקים הדנים האם חולה האוכל ביוה"כ"פ צריך לקדש (רע"א הובא בשעה"צ סי' תר"ח סק"ב), מ"מ סתימת הפוסקים שאינו צריך לקדש (מ"ב שם).

מו. יעלה ויבוא. אמנם בברכת המזון יזכיר יעלה ויבוא ואם שכח אינו חוזר (ש"ע סי' תר"ח ס"י), וכן בברכת מעין שלש יאמר 'זוכרנו לטובה ביום הכיפורים הזה' (שש"כ פל"ט הערה ק"ו).

הבדלה מוצאי יוה"כ"פ

הבדלה

מז. מבדילים על הכוס ומברכים על הכוס ועל הנר אבל לא על בשמים [כשחל בחול] (ש"ע תרכ"ד ס"ג).

מח. מי שנחלש בסוף נעילה אחרי צאה"כ, וכן אשה שבעלה מתעכב בביהכ"נ והיא חלשה, מותר להם לשתות מים בצניעה אף לפני ערבית והבדלה (אלף המגן ס"ד), וטוב לומר 'ברוך המבדיל' לפני השתיה מאחר שהיה איסור שתיה מצד היום (הגרש"א, שש"כ פס"ב סכ"ה).

מט. לכתחילה אין לאשה להבדיל לעצמה אלא תשמע מאיש אחר, ואם אינה יכולה לשמוע מאחר יכולה להבדיל לעצמה ולשתות מהכוס (ש"ת שבט הלוי ח"ד סי' נ"ד).

נר ששבת

נ. לכתחילה יש להבדיל על נר שדלק כל יוה"כ"פ שנדלק בערב יוה"כ"פ לצורך הבדלה (שם מ"ב סק"ג).

נא. אם לא עשו זאת או שנכבה אפשר להדליק הנר של הבדלה מנר שנדלק לכבוד או נר נשמה שהודלקו בערב יוה"כ"פ (א"א בוטשאטש).

נב. אם א"א להשיג כלל נר שהודלק מערב יוה"כ"פ, לדעת המ"ב אין לברך כלל על הנר (מ"ב סק"י), ולכמה פוסקים בשעת הדחק אפשר להדליק נר חדש ונר להדליק הנר הבדלה ממנה ולברך (ח"א כלל קמ"ה סי"מ וערוה"ש סי' ו'). אם גם זה לא

שייך יש להבדיל בלי נר, וכשימצא נר ששבת יברך עליו.

ארבעת המינים

שעות לשאלות בארבעת המינים בימים אלו:

"בחדר הוראה"

בין 5:30 אחה"צ עד 9:00 בערב

**בברכת
גמר חתימה טובה**

לז"נ האשה החשובה החסידה והצדקנית
מרת **שרה הענדל רייצא זאננענשיין** ע"ה
ב"ר אברהם זאב שמאהל ז"ל
נפטרה ה' תשרי תשס"ט
הונצתה ע"י חתנה
הרה"ח ר' יהושע שמואל בלייער הי"ד ורעייתו